

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра фізичної географії та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий)</u>
Спеціальність	<u>106 «Географія»</u>
Факультет	<u>геолого-географічний</u>

2017-2020

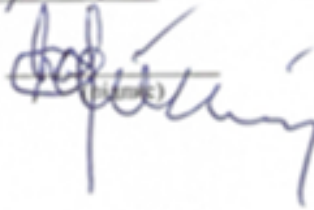
Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Сучасні досягнення наук про географію»

Розробник: Пяткова Алла Вікторівна, к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії та природокористування

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізичної географії та природокористування
Протокол № 1 від 31 серпня 2017 р.

Протокол № 1 від "31" серпня

Завідувач кафедри

проф. Шуйський Ю.Д.
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету:

Протокол № 1 від "04" 09.2017 р.

Голова НМК

Біланчов Я.М.
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та природокористування

Протокол № 1 від 31 серпня 2018 р.

Завідувач кафедри

проф. Шуйський Ю.Д.

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та природокористування

Протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

проф. Шуйський Ю.Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 1 змістових модулів – 2	Галузь знань 10 Природничі науки (шифр і назва) Спеціальність 106 Географія (код і назва) Рівень вищої освіти: <i>треть</i>	Нормативна
		<i>Рік підготовки:</i>
		1-й
		<i>Семестр</i>
		-
		<i>Лекції</i>
		8 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		-
		<i>Лабораторні</i>
		-
		<i>Самостійна робота</i>
		82 год.
Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів освіти уявлень про сучасні проблеми фізичної географії, її місце у системі географічних наук. основна увага приділена глобальній проблемі людства – зміні клімату.

Завдання: 1) визначити місце фізичної географії у системі географічних наук; 2) розглянути основні сучасні проблеми, які вивчає фізична географія; 3) розглянути проблему зміни клімату та її наслідки для розвитку ландшафтів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей:

- КЗН.06 - здатність засвоювати базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій; уміння використовувати програмні засоби і інтернет-ресурси з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу;

- КЗП.01 – здатність засвоювати фундаментальні знання про фізичну географію материків та океанів, регіональну економічну та соціальну географію, соціально-економічну географію України; географічні основи раціонального природокорис-тування й охорони природи;

- КЗП.10 - здатність засвоювати базові знання з теорії та практики, актуальних проблем сучасної географічної науки;
- КСП.04 – здатність засвоювати поглиблені професійно-профільовані знання основних географічних процесів та явищ;

Кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- уміння збирати, обробляти, зберігати та аналізувати наукову географічну інформацію з метою вибору напрямку досліджень за обраною темою з використанням сучасних інформаційних технологій;
- уміння створювати авторські та користуватися стандартними банками комп'ютерних програм і банками даних;
- уміння виконувати інноваційну діяльність щодо впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу;
- вміння користуватись програмами ГІС ArcGis, Mapinfo, Excel. для побудови карт та графіків;
- вміння використовувати отримані фундаментальні знання і практичні навички на всіх етапах виконання науково-дослідної роботи, включаючи пошук необхідної інформації, аналізувати загальні закономірності та регіональну диференціацію економічних і соціальних процесів, вміння давати оцінку сучасного суспільно-географічного положення України та її природно-ресурсного потенціалу безпосереднє виконання досліджу та обговорення отриманих результатів, формулювання теоретичних висновків;
- знати і розуміти основні поняття географічної науки, завдання, функції, структуру, методи, особливості розвитку фізичної географії;
- розуміти й аналізувати природно-історичний процес, його чинники і складові; знати та уміти ставити і розв'язувати невирішені географічні проблеми; знати проблеми економічної та соціальної географії, володіти знаннями про особливості сучасного розвитку наукових досліджень з проблем економічної географії та соціальної географії зокрема;
- знати особливості виникнення та поширення фізико-географічних явищ та процесів

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати

- основні поняття географічної науки, завдання, структуру, функції, методи, особливості розвитку фізичної географії;
- природно-історичний процес, його чинники і складові;
- невирішені географічні проблеми;
- сутність засад філософії довкілля та основ природокористування і охорони природи, концепції стійкого розвитку, класифікації природних ресурсів;
- сутність біосферного та ноосферного вчення В. І. Вернадського у контексті сучасних проблем природокористування і охорони природи;
- сутність проблеми глобальної зміни клімату та її наслідки;

вміти

- користуватися методиками екологічного аналізу наслідків господарської діяльності на довкілля,
- пропагувати серед населення уявлення про недопустимість негативного впливу людини на довкілля,
- на основі аналізу результатів за навколишнім середовищем, використовуючи типові ознаки шкідливих та небезпечних чинників своєчасно визначати наявність небезпечної ситуації для людей,
- вміти моделювати основні процеси майбутнього дослідження з метою вибору методів дослідження, наявного забезпечення або створення нових методик,
- аналізувати наукову літературу з метою вибору напрямку досліджень.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години, що становить 3 кредити ЄКТС.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сучасні концепції фізичної географії.

Тема 1. Фізична географія у системі наук про Землю (2 год.).

Тема 2. Основні учення і концепції фізичної географії (2 год.).

Змістовий модуль 2. Сучасні зміни клімату та їх наслідки у процесах формування ландшафтів.

Тема 1. Глобальні проблеми людства у контексті фізичної географії (2 год.).

Тема 2. Глобальні зміни клімату та їх наслідки. Географічне прогнозування (2 год.).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Сучасні концепції фізичної географії.										
Тема 1. Фізична географія у системі наук про Землю	22	2			20					
Тема 2. Основні учення і концепції фізичної географії	23	2			21					
Разом за змістовим модулем 1	45	4			41					
Змістовий модуль 2. Сучасні зміни клімату та їх наслідки у процесах формування ландшафтів										
Тема 1. Глобальні проблеми людства у контексті фізичної географії	26	2			24					
Тема 2. Глобальні зміни клімату та їх наслідки.	19	2			17					

Географічне прогнозування									
Разом за змістовим модулем 2	45	4			41				
Усього годин	90	8			82				

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Не передбачені програмою		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Не передбачені програмою		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Не передбачені програмою		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	Фізична географія у системі наук про Землю [1], [2], [3]	20
2	Основні учення і концепції фізичної географії [1], [3]	21
3	Глобальні проблеми людства у контексті фізичної географії [1], [2], [3]	24
4	Глобальні зміни клімату та їх наслідки. Географічне прогнозування [1], [2], [3]	17
Разом		82

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних занять;

[2] – написання рефератів, доповідей;

[3] – підготовка до контрольних тестових робіт і екзамену

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачене поточною програмою

10. Методи навчання

1) За джерелами знань: *словесні* – лекція, бесіда (вступна, евристична), *наочні* – ілюстрація (схеми, таблиці), демонстрація (презентації, картографічні матеріали), *практичні* – лабораторні роботи;

2) За характером логіки пізнання – *аналітичний, синтетичний, дедуктивний, індуктивний*

3) За рівнем самостійної розумової діяльності – *проблемний, частково-пошуковий*

11. Методи контролю

Перевірка поточних контрольні (тестових) робіт, залік (усний).

12. Питання для підсумкового контролю

1. Місце фізичної географії серед наук про Землю.
2. Фізична географія як природнича наука.
3. Основні етапи становлення фізичної географії.
4. Географічна оболонка землі як об'єкт вивчення фізичної географії.
5. Основні риси схожості та відмінності географічного середовища та географічної оболонки
6. Співвідношення понять «географічна оболонка», «ландшафтна оболонка», «ноосфера».
7. Еволюція і революції у розвитку сфер Землі.
8. Методологія фізико-географічних досліджень.
9. Етапи розвитку географічної оболонки землі.
10. Етапи розвитку взаємодії природи і людства.
11. Основні учення фізичної географії.
12. Ідея географічного детермінізму і її послідовники.
13. Географічний антропоцентризм.
14. Концепції геосистеми і геотехнічної системи.
15. Концепція стійкого розвитку.
16. Концепції ресурсних циклів і територіальних сполучень природних ресурсів.
17. Проблеми галузевого і комплексного районування територій.
18. Фізичко-географічне районування: основні положення.
19. Основні тенденції глобального розвитку.
20. Поняття «географічне положення». Види географічного положення.
21. Розходження між поняттями «географічне положення» і «місце розташування».
22. Глобальні проблеми людства і фізична географія.
23. Глобальна зміна клімату як фізико-географічна проблема.
24. Наслідки глобальної зміни клімату.
25. Географічний моніторинг, моделювання та прогноз.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування		Підсумковий контроль (залік)	Сума
ЗМ* 1	ЗМ 2		
20	20	60	100

*ЗМ – змістовий модуль

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового	для заліку

навчальної діяльності		проекту (роботи), практики	
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Конспект лекцій, підручники, монографії, періодичні видання, географічні атласи і карти, інтернет-ресурси, електронні ресурси.

15. Рекомендована література

Базова

1. Арманд А. Д. Самоорганизация и саморегулирование географических систем. Москва : Наука, 1988. 264 с.
2. Боков В. А., Селиверстов Ю. П., Черванев И. Г. Общее землеведение. СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1998. 268 с.
3. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 120 с.
4. Геренчук К. И., Боков В. А., Черванев И. Г. Общее землеведение : Учеб. пособие для студ. геогр. спец. вузов. Москва : Высш. шк., 1984. 256 с.
5. Гришанков Г. Е. Введение в физическую географию. Предмет и метод. Київ, 2001. 223 с.
6. Еловичева Я. К. Проблемы физической географии : пособие для студентов геогр. фак. Минск : БГУ, 2011. 271 с.
7. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту : місце і простір : Монографія у 2-х т. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2005. Т.1. 503 с.
8. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту : місце і простір : Монографія у 2-х т. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2005. Т.12. 431 с.
9. Григорьев А. А. Экологические уроки прошлого и современности. Ленинград : Наука, 1991. 252 с.
10. Исаченко А. Г. География в современном мире: Кн. для учителя. Москва : Просвещение, 1998. 160 с.
11. Капица С. П., Курдюмов С. П., Малинецкий Г. Г. Синергетика и проблемы будущего. Москва : Эдиториал УРСС, 2001. 288 с.
12. Лисецкий Ф. Н., Светличный А. А., Черный С. Г. Современные проблемы эрозиоведения / Под ред. А. А. Светличного. Белгород: Константа, 2012. 456 с.

13. Медоуз Д. Х., Медоуз Д. Л, Рандеес И. За пределами роста. Москва : Прогресс, 1994. 304 с.
14. Нэмець К. А., Нэмець Л. М. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. Посібник. Харків, вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
15. Петлін В. М. Системна природнича географія. Львів : видавничий центр ЛНУ, 2011. 249 с.
16. Реймерс Н. Ф. Надежды на выживание человечества (концептуальная экология). Москва : Изд. Центр "Россия молодая", 1992. 364 с.

Допоміжна

1. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології. Київ: Либідь, 1993. 224 с.
2. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навч. посібник, Ч. 1 : Загальне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: Вінницька обласна друкарня, 2014. 332 с.
3. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навч. посібник. Ч. 2. Регіональне антропогенне ландшафтознавство. Вінниця: Вінницька обласна друкарня, 2015. 328 с.
4. Яковец Ю. В. История цивилизаций. Москва : ВЛАДОС, 1997. 352 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронні атласи, карти та космічні знімки сервісів GoogleMap та GoogleEarth.
2. Інтернет-джерела (періодичні інтернет-видання, підручники, посібники, конспекти лекцій, сайти, пов'язані з охороною земель, водних ресурсів, матеріали конференцій і т. ін.).